

УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ

БОНДАРЧУК Ігор Володимирович

УДК:354:338 (447)

**ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ
ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ**

25.00.05 - галузеве управління: управління економікою

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

Київ - 2000

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі економічної політики Української Академії державного управління при Президентіві України

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент

РОЗПУТЕНКО Іван Васильович,
Українська Академія державного управління
при Президентіві України,
завідувач кафедри економічної політики

Офіційні опоненти: доктор економічних наук

ГУБСЬКИЙ Богдан Володимирович,
Верховна Рада України,
народний депутат України;

кандидат економічних наук, доцент

ЄХАНУРОВ Юрій Іванович,
Кабінет Міністрів України,
народний депутат України

Провідна установа: Науково-дослідний економічний інститут

Міністерства економіки України, відділ
структурно-інвестиційної політики, м. Київ.

Примечание [s1]:

Примечание [s2]:

Захист відбудеться 6 березня 2000 року о 13-30 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.810.02 в Українській Академії державного управління при Президентіві України за адресою: 252057, м. Київ, вул. Ежена Потьє, 20.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Української Академії державного управління при Президентіві України за адресою: 252057, м. Київ, вул. Ежена Потьє, 20.

Автореферат розісланий “5” лютого 2000 року

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Г. О. Опанасюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Вступ. Важливе місце в розвитку сучасних світогосподарських зв'язків займає міжнародний рух капіталу. Він у різних видах і формах формує відповідні ринки позичкових і підприємницьких капіталів, динамізує інші факторні ринки і ринки товарів й послуг. У світовій економіці саме масштабна диверсифікована міжнародна інвестиційна діяльність формує базові довготривалі, і, як правило, безповоротні механізми високо інтегрованого економічного розвитку. На рівні окремих національних економік, міжнародні інвестиційні процеси проявляються, з одного боку, як експорт (витік капіталу), а з іншого - як його імпорт або, іншими словами, явище прийому і використання іноземних інвестицій. У залежності від міри зрілості національних економік, рівня їх інтегрованості в світове господарство, формуються мотивації і політика відносно іноземних інвестицій.

Актуальність теми дослідження визначається тим, що дисертаційна робота тісно пов'язана з розробкою як теоретичних, так і практичних проблем залучення і використання іноземних інвестицій в країнах з перехідною економікою і особливо в Україні. Серед потенційних джерел ресурсів для ринкової трансформації економіки іноземні інвестиції, що ефективно використовуються, займають особливе місце. Вони, як правило, забезпечують масштаби і темпи структурної перебудови економіки через розвиток ринкових відносин, а отже і органічнішу інтеграцію національних ринків у міжнародні. У країнах, що послідовно проводять політику заохочення іноземної інвестиційної діяльності, створюється відповідна нормативно-правова база, що сприяє діяльності не тільки іноземних, але й вітчизняних інвесторів і підприємців. Крім того, в країнах, що знаходяться в умовах кризи (стагнації), іноземний капітал є практично єдиним чинником, що обумовлює стабілізацію і подальше поживлення економіки без руйнівних соціально-політичних витрат.

В останні роки динамічне зростання прямих іноземних інвестицій (ПІІ) зумовлено широкомасштабною лібералізацією умов інвестування і посилення боротьби за інвестиційний капітал. Актуальність зазначеної теми полягає в необхідності комплексного аналізу особливостей розвитку процесів прямого зарубіжного інвестування та визначення їх відмінностей від інших основних форм зовнішньоекономічної діяльності; в розкритті нових явищ і тенденцій прямого зарубіжного інвестування в останні роки; у визначенні перспектив їх подальшого розвитку в світовому господарстві, а також у використанні досвіду інших країн для розробки політики по відношенню до іноземних інвестицій в Україні.

У сучасних умовах розвиток процесів прямого зарубіжного інвестування пов'язується більшою мірою з переходом до глобальних стратегій розвитку і створення комплексних

міжнародних виробничих мереж, замість попередніх підходів, коли ПП головним чином переслідували цілі експансії на внутрішньому ринку зарубіжних країн з метою торгових бар'єрів чи обслуговування місцевого ринку і завоювання певної його частини.

Варто зазначити, що процеси структурного і якісного оновлення товаровиробництва і ринкової інфраструктури відбуваються виключно шляхом і за рахунок інвестування. Чим інтенсивніше воно здійснюється, тим швидше проходить відтворювальний процес, тим активніше відбуваються ефективні ринкові перетворення. І, навпаки, чим менші обсяги і гірша інвестиційна структура, тим більше знижується результативність економічних реформ. Тому помилкою буде розраховувати на те, що в умовах спаду інвестиційної активності відбудуватимуться позитивні зрушення.

Створення сприятливого інвестиційного клімату насамперед пов'язане з чітким регулюванням інвестиційної діяльності. Структурна перебудова, оновлення і розвиток економіки України сьогодні значною мірою залежить від ефективності інвестиційної діяльності, яка зараз, на жаль, має надто малі обсяги. Саме тому вкрай необхідною є розробка адекватного сучасним ринковим умовам інвестиційного механізму, який би органічно поєднував форми іноземного, державного і приватного інвестування, оптимізація взаємозв'язків різних суб'єктів інвестиційної діяльності, розробка відповідної законодавчо-нормативної бази, а також інші заходи, які мають впорядкувати інвестиційний процес як в окремих підприємствах і фірмах, так і на рівні всієї економіки в цілому.

З позицій довгострокового економічного і соціального розвитку питання науково-обґрунтованої інвестиційної політики набувають визначального значення. Інвестиційна політика повинна безпосередньо впливати на інвестиційний процес через вибір пріоритетних напрямків, розробку механізму залучення інвестицій на ці напрямки, регулювання цих інвестиційних потоків через податки, митні тарифи, інформаційні, правові засоби на основі національної вигоди і доцільності.

Питання розробки державної інвестиційної політики є ключовим, оскільки воно пов'язане з вирішенням завдань щодо подолання економічної кризи, а дослідження сучасних особливостей інвестиційної діяльності різних господарських суб'єктів виступає одним з провідних напрямків розвитку сучасної науки.

Дослідження проблем інвестиційної діяльності сьогодні визначається, принаймні, трьома основними моментами: подоланням економічної кризи, пошуками найбільш дійових шляхів переходу до ринкової економіки і завданням інтеграції України у світове господарство. Необхідність таких досліджень зумовлюється також розробкою відповідного сучасного законодавства, що визначає перспективу функціонування економічної системи на майбутнє.

Багато країн змогли досягти значних успіхів завдяки вмілому використанню іноземних інвестицій. Деякі аспекти цих процесів вже використані в працях сучасних дослідників (Б. Баллаша, Д. Даса, Д. Далла, Дж. Даннінга, Т. Озави, М. Портера, Я. Тінбергена, Дж. Хелейнера). Але ще багато питань вимагають детальнішого вивчення на основі узагальнення нових теоретичних підходів і статистичних матеріалів з акцентуванням уваги як на макроекономічних аспектах регулювання іноземної інвестиційної діяльності, так і на поведінці суб'єктів інвестиційного процесу. Найважливішими серед них є ті, котрі пов'язані з постійними змінами механізмів інвестування зарубіжних суб'єктів, вибором пріоритетних об'єктів вкладання коштів і функціонування регулюючих інститутів на національному та міжнародному рівні. Узагальнення досвіду зарубіжних країн в залученні й ефективному використанні іноземного капіталу може мати визначне значення для України.

Значимість інвестиційної діяльності в розвитку світової економіки, наявність досить стійких тенденцій, що яскраво проявляється в міжнародному русі капіталу, обумовили напрямки розвитку економічної думки. Досить розробленими можна вважати сучасні теорії зарубіжних інвестицій (С. Хаймер, Ч. Кипдлебергер), теорії міжнародного виробництва і транснаціоналізації (теорія інтернаціоналізації А. Ругмана, модель Дж. Даннінга, динамічна модель переваг М. Портера). Відомі наукові розробки в області інтернаціоналізації і регулювання іноземної інвестиційної діяльності українських (Гаврилюк О. В., Геєць В. М., Герасимчук М. С., Губський Б.В., Кваснюк Б. Є., Лукінов І. І., Лук'яненко Д.Г., Мертенс О. В. Панченко Є.Г., Степанкова Т. М., Філіпенко А. С., Шевчук В. Я., Шпек Р. В. та ін.) вчених і фахівців.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до Зведеного плану наукової діяльності Української Академії державного управління при Президенті України за комплексним науковим проектом “Державне управління та місцеве самоврядування” і відноситься до теми: “Удосконалення державного управління економікою України”, за №17.

Об'єктом дисертаційного дослідження є сукупність економічних взаємовідносин, що виникають в процесі іноземної інвестиційної діяльності в приймаючій країні.

Метою дисертаційної роботи є вироблення рекомендацій щодо здійснення системи заходів в процесі формування механізму реалізації інвестиційної політики, регулювання розвитку ефективної іноземної інвестиційної діяльності в Україні. Відповідно до основної цільової орієнтації, **поставлений наступний комплекс завдань:**

- розкрити суть іноземних інвестицій на основі вивчення, селекції й орієнтованої адаптації відповідного понятійного апарату;

- вивчити можливість застосування методів стимулювання міжнародних потоків позичкового і підприємницького капіталу на національному рівні;
- проаналізувати масштаби, структуру і динаміку іноземної інвестиційної діяльності в Україні;
- виявити і оцінити ключові тенденції в залученні і реалізації іноземних інвестицій різних видів і форм;
- дослідити інвестиційний клімат України;
- з'ясувати вплив низки законодавчих та господарських рішень на стан економіки та інвестиційний клімат;
- визначити пріоритетні галузі економіки України, які потребують першочергового і невідкладного інвестування;
- розглянути досвід перших років реформ як в Україні, так і в інших державах (розвинутих та тих, що розвиваються).

Гіпотеза дослідження. При впровадженні запропонованих заходів щодо формування механізму інвестиційної політики в Україні стане можливим визначити оптимальні варіанти формування інвестиційного клімату в залежності від економічної доктрини держави, залучити зарубіжні інвестиції в пріоритетні галузі господарського комплексу України.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що:

- * вперше в сучасній економічній літературі проведено системний аналіз передумов формування механізму реалізації інвестиційної політики в Україні;
- * дістало подальший розвиток дослідження економічної природи зарубіжних інвестицій як особливого типу економічних відносин із власними особливостями та закономірностями розвитку, специфічним середовищем (інвестиційним кліматом);
- * удосконалено підходи щодо обґрунтування пріоритетів у процесі проведення державної інвестиційної політики.

До найвагоміших результатів, що містять наукову новизну, варто віднести:

- * розробку напрямків лібералізації інвестиційного режиму;
- * визначення особливостей прямого іноземного інвестування в українських умовах;
- * прив'язка оптимізації видаткової структури бюджету до перспектив довгострокового інвестування;
- * визначення складових механізму формування інвестиційної політики з урахуванням певних вимог приймаючої країни;

- * розробка заходів, що мають забезпечити необхідну орієнтацію промислово-фінансових груп на нагромадження капіталу й інвестування його в реальну економіку;
- * розробка вимог щодо створення в Україні венчурних фондів і компаній;
- * обґрунтування необхідності залучення провідних інвестиційних банків до активної інвестиційної діяльності;
- * створення вітчизняного інвестиційного банку;
- * формування організаційного механізму залучення іноземних інвестицій;
- * створення мотиваційних чинників щодо залучення іноземних інвестицій на регіональний рівень;
- * визначення пріоритетних напрямків реалізації інвестиційної політики.

Практичне значення отриманих результатів полягає в якнайшвидшому впровадженні обов'язкових і необхідних вимог щодо позитивних змін в реалізації інвестиційної політики; від перенесення акцентів на формування механізму залучення зарубіжних фінансових коштів на реалізацію технічної, інноваційної, структурної політики з використанням найсучасніших наукових розробок.

Крім того, практична і теоретична значимість отриманих результатів дослідження полягає в обґрунтуванні необхідності підготовки державних службовців з новим економічним і політичним мисленням.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і висновки, здійснені автором дослідження, були покладені в основу доповідей дисертанта на конференції: “Проблеми наукового забезпечення адміністративної реформи в Україні” (Київ, 1999), семінарі “Залучення іноземних інвестицій для вирішення економічних проблем у містах і регіонах України” (Київ, 1999).

Теоретичні питання цієї теми обговорювалися на засіданнях кафедри економіки і фінансів, кафедри економічної політики Української Академії державного управління при Президентові України.

У 1996-1998 рр. автор дисертації брав участь у підготовці законопроектів (Закон України “Про Державний бюджет України на 1998 рік” від 30 грудня 1997 року №796/97-ВР; Постанова Верховної Ради України “Про основні положення податкової політики в Україні від 4 грудня 1996 року №561/96-ВР; Указ Президента України “Про скорочення видатків Державного бюджету на 1998 рік” від 8 серпня 1998 року №860/98; Постанова Кабінету Міністрів України “Про Положення про порядок складання єдиного кошторису доходів і видатків бюджетної установи та організації від 16 лютого 1998 року №164).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження є самостійною науковою роботою. У дисертації не використовувалися ідеї та розробки, що належать співавтору Д. Черваньову, разом з яким була написана наукова стаття.

Публікації. За темою дисертації автором опубліковано 4 статті, з яких 3 - у фахових виданнях.

Обсяг і структура дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації - 228 сторінок друкованого тексту (в т.ч. 197 сторінок основного тексту), 5 таблиць, 16 рисунків, в т.ч. додатків на 17 сторінках (16 таблиць). Список використаних джерел містить 169 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **вступі** обґрунтовано актуальність наукового дослідження, сформульовано його мету, масштаби пошуків та комплекс завдань, викладено досягнуті результати, наукову новизну, теоретичну і практичну значущість отриманих результатів та їх апробації.

У **першому розділі** “Теоретико-методологічні засади інвестиційної політики” розглядаються питання щодо виявлення природи інвестицій, їх видів і форм, приводиться класифікація інвестицій. У зазначеному розділі подається загальна характеристика основних цілей здійснення зарубіжних інвестицій, досліджуються економічні передумови реалізації інвестиційної політики.

У роботі проводиться ідея, що підтримка економічного зростання повинна орієнтуватись на інвестиційний процес, який відіграє головну роль у його тлумаченні. Структурні зміни, як генератор зростання, перебувають під постійним впливом нових технологічних процесів.

Системний підхід до процесу управління при переході до нової інвестиційної політики держави породжує цілу низку суперечностей між теоретичною схемою взаємодії двох систем (системи сил, які просувають економічне зростання, і системи напрямків державної політики) та характером їх взаємодії, що фактично утворився за багато років. Ці суперечності визначають проблеми та напрямки проведення необхідних структурних змін. При цьому дуже велика роль належить діяльності органів управління, які приймають рішення, та консультативних органів.

Запорукою економічного відродження є сприятливий інвестиційний клімат, який визначається перш за все рівнем стабільності в країні - політичної, макроекономічної, фінансової, прогнозованістю змін у законодавстві.

Відомо, що різні країни з перехідною економікою неоднаково впливають на перспективи розвитку досить обмежених міжнародних ринків позичкових і підприємницьких капіталів. Це,

насамперед, пов'язане з “розмірами” національних економік, місткістю їх внутрішніх ринків, а також і потенціалом міжнародного впливу.

Системне дослідження поведінки суб'єктів інвестиційних процесів в реальних умовах конкретної приймаючої країни, що постійно змінюються, дозволяє виробити цілеспрямовані заходи і механізми активізації іноземної інвестиційної діяльності.

За останні десятиріччя зарубіжна і національна література поповнилися значною кількістю змістовних досліджень теоретичних аспектів зарубіжного інвестування. Їх аналіз дозволяє зробити висновок, що в науковій літературі існує вельми широкий спектр думок з приводу сутності зарубіжних інвестицій, причин їх здійснення фірмами та появи такого феномену як ТНК. В цілому можна констатувати, що:

* ПІ одночасно виступають як різновид вивозу довгострокового капіталу, що веде до створення за кордоном компаній, підконтрольних іноземному інвестору; як форма міжнародного бізнесу та спосіб входження на зарубіжний ринок;

* рух та динаміка підприємницького капіталу між різними країнами (регіонами) визначається взаємодією цілого ряду різних суб'єктивних і об'єктивних факторів;

* багато ТНК стали вдаватися до стратегій комплексної інтеграції, тому при виборі регіонів застосування прямих інвестицій вони більшою мірою стали враховувати не окремі фактори ринку приймаючих країн, а їх взаємозв'язок; на перший план вийшла оцінка та аналіз політико-економічних обставин. Тобто при виборі країн для розміщення своїх філій великі ТНК більшою мірою керуються сьогодні не перевагами дислокації, а вигодами від використання "глобальної присутності";

* вибираючи форму зовнішньоекономічної діяльності, в останні десятиріччя фірми (при наявності рівно сприятливих можливостей як для експорту, контрактних угод, так і прямого інвестування) надають перевагу ПІ; розглядають різні форми міжнародного бізнесу не як альтернативні, а як взаємодоповнюючі, тобто здійснюється пошук не однієї оптимальної форми, а їх поєднання.

У другому розділі “Формування інвестиційного клімату” досліджуються питання функціонування іноземних інвестицій в Україні, аналізуються мотиваційні чинники щодо зарубіжного інвестування та визначаються напрямки залучення інвестицій в економіку країни.

Вивчення, узагальнення і аналіз зарубіжного досвіду показує, що в сучасній світогосподарській практиці реалізуються правові, адміністративні, економічні, соціально-психологічні методи безпосереднього впливу, явного регулювання іноземної інвестиційної діяльності, що застосовуються на міжнародних, національних, регіональних і галузевих рівнях. Ключовим моментом прямого впливу (управління) на процес прийняття рішень іноземним суб'єктом є методи застосування приймаючою країною пільг і обмежень: факторних

(субсидування підприємств, надання гарантованих і пільгових позик, диференційоване за величиною і часом звільнення від податків, часткове повернення податків, прискорені амортизаційні нормативи); товарних (тарифних і нетарифних імпорتنих бар'єрів); інших (надання результатів НДКР, підготовка кадрів, інфраструктурні, в тому числі інформаційні послуги, страхування, гарантії від неполітичних ризиків).

Серйозною проблемою в сучасних умовах є односторонність макроекономічної політики, її занадто великий ухил у бік суто монетарної стабілізації. При цьому пригнічуються такі компоненти економічної політики, як промислова, інноваційна політика. Це негативно позначається на інвестиційному кліматі. Нарешті, прориву на інвестиційному напрямку не відбулося через невважену політику доходів, що викликає занадто велике обмеження платоспроможного попиту, різко зменшує коло видів діяльності, які можуть дати віддачу від інвестицій. Ці негативні тенденції найтіснішим чином пов'язані з кризою неплатежів, без розв'язання якої неможливо розраховувати на значні позитивні зміни інвестиційного клімату.

Іншим важливим фактором, який обумовлює інвестиційну активність, є еволюція законотворчого процесу. "Лакмусовим папірцем" тут виступає динаміка прийняття відповідних нормативних, правових, законодавчих актів, спрямованих на формування в державі сприятливих для інвестування умов. Аналіз законодавчої бази свідчи, що при її створенні також не обійшлося без прорахунків, непослідовності.

Сьогодні питання залучення та акумулювання усіх видів інвестиційних ресурсів має стати пріоритетним для держави, оскільки від його вирішення залежить економічне, а значить, і політичне майбутнє. Тому найактуальнішими для України є проблеми масштабів (обсягів) ресурсів та структури інвестиційної діяльності. Саме завдяки їх успішному вирішенню можливо не тільки досягти короткострокового економічного успіху, а й закласти основу для формування позитивних довгострокових тенденцій розвитку національної економіки.

Для вирішення зазначених проблем необхідне конструктивне і комплексне втручання держави в інвестиційний процес, так як економіка, яка опинилась в кризовому стані, на будь-якому рівні розвитку ринкових відносин немає автоматичного регулятора інвестиційної активності і концентрації необхідних ресурсів для подолання кризового становища.

У третьому розділі "Регулятивні функції інвестиційної політики" провадиться дослідження та узагальнення світового досвіду, яке свідчить про наявність в цілому сформованої системи державного регулювання прямих іноземних інвестицій, що охоплює сукупність методів, форм та інструментів регулювання, а аналіз ситуації за останні десятиріччя дозволяє виявити нові моменти в її розвитку.

Серед них виділяються зміни у ставленні до прямих іноземних інвестицій ТНК. Вони стали розглядатися як важливий фактор зростання економік приймаючих країн та збільшення їх

конкурентоспроможності, оскільки приносять з собою "ноу-хау", маркетинг і канали реалізації, управлінський досвід, навчають персонал і т.п. Такий підхід характерний для країн, що розвиваються та країн з перехідною економікою.

У більшості країн світу простежується загальна тенденція до лібералізації політики в області прямого іноземного інвестування, але вона не гарантує транснаціональним компаніям безперешкодного проникнення у всі сфери діяльності в приймаючих країнах. Лібералізація, будучи необхідною передумовою, все ж таки не є достатньою для залучення значних обсягів ПІІ.

Аналіз практики правового регулювання іноземного інвестування в Україні показав, що спостерігається чітко направлена динаміка від жорсткого і нерозвиненого прямого управління через диференційовану регулятивну діяльність, здійснювану державними виконавчими органами, до розвинутої і складної системи диференційованого інфраструктурного управління. Загалом створені повноцінні умови для реалізації іноземних інвестицій різних суб'єктів, видів і форм, акцентується увага на принципово важливих для іноземного інвестора питаннях: придбання землі, участі в приватизації державних підприємств, визначення спектра товарних і факторних пільг, питаннях прибутку, можливості реінвестування в Україні. При цьому відбувається посилення політики відносно іноземних інвестицій в частині збільшення визначеності законодавства. Одночасно посилюється цільове стимулювання іноземних інвестицій, що реалізуються в пріоритетних сферах відповідно до Державної програми заохочення іноземних інвестицій в Україні.

Результати дослідження свідчать, що прямі іноземні інвестиції неоднозначно впливають на економіку приймаючих країн, зокрема, на їх платіжний баланс, рівень доходів, їх розподіл, ступінь зайнятості, рівень цін, а це, в свою чергу, спонукає до необхідності державного регулювання інвестиційних процесів.

У перехідних умовах України має активніше відбуватися поповнення інструментарію державного регулювання іноземних інвестицій новими засобами та приділення більшої уваги використанню заходів макроекономічного характеру. Найефективнішими, як свідчить досвід багатьох зарубіжних країн, виявляються заходи фінансового впливу; тоді як фактори фіскального характеру деякою мірою втрачають свою значущість.

Успішність інвестиційної політики залежить від ефективності використання обмежених кредитних ресурсів. З метою оптимізації державного регулювання інвестицій необхідно перейти від безповоротного бюджетного фінансування інвестицій у виробничій сфері до використання кредитних механізмів. Важливо підтримувати ті галузі, де застосовуються високі технології і вже є значні наукові досягнення, які не можуть бути реалізованими через брак фінансових ресурсів і водночас необхідно відмовитися від фінансування безнадійних і безперспективних підприємств.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження й узагальнення його результатів підтверджують гіпотезу й дають підстави зробити такі висновки:

1. Інвестиційна політика має забезпечити вирішення таких завдань:

- збільшення обсягів інвестиційних ресурсів, які формують виробничий потенціал на новітній науковій базі;
- обґрунтування пріоритетних секторів виробництва, які визначають конкурентні позиції країни на світовому ринку;
- створення динамічного експортного потенціалу, який може швидко адаптуватися до кон'юнктури зовнішнього ринкового середовища;
- розвиток внутрішньої та зовнішньої кооперації продукції виробничо-технічного призначення.

2. Слід оптимізувати видаткову структуру бюджету з огляду на перспективи довгострокового інвестування та необхідність обслуговування державного боргу. Розробити механізми контролю та посилити вимоги щодо ефективності використання бюджетних інвестиційних ресурсів. Фінансування капітальних вкладень за рахунок бюджету обмежити чітким переліком пріоритетних об'єктів, з обов'язковим моніторингом отриманого ефекту від вкладених коштів.

3. Доцільно створити інформаційну інфраструктуру ринку інвестицій, центри допомоги іноземним інвесторам, фонди страхування іноземних інвестицій, сприяти діяльності консалтингових і аудиторських фірм. Впровадити механізми державних гарантій захисту іноземних інвестицій. Створити стабільну правову базу регулювання інвестицій. Стимулювати впровадження таких форм інвестування як лізінг, венчурні інвестиції.

4. Вирішення цих завдань повинно забезпечити впорядкування методів залучення та використання іноземного приватного капіталу в економіці України, створити сприятливі умови для поліпшення інвестиційного клімату в Україні та подальшого розвитку міжнародного співробітництва.

5. Для стимулювання припливу ПІП необхідно, перш за все, розробити чітку концепцію та програму залучення іноземних інвестицій:

* враховуючи структуру та особливості прямого зарубіжного інвестування в Україні, необхідно робити наголос на стимулюванні малого та середнього бізнесу, оскільки на значний приплив капіталу з боку великих ТНК поки ще не доводиться;

* пов'язувати стимулювання діяльності іноземних компаній з певними вимогами (наприклад, питома вага експорту продукції, питома вага місцевого компонента в доданій вартості

продукції).

6. Стимулювання інвестиційної діяльності в Україні можливе і необхідне. Для успішного розвитку іноземного інвестування в Україні пропонуються такі заходи:

- прийняття нагальних заходів щодо оптимізації та спрощення процедур започаткування підприємницької діяльності в Україні, отримання дозволів та ліцензій, становлення прозорих та чітких алгоритмів взаємовідносин з місцевими органами влади та службами;
- вдосконалити системи реєстрації прав власності, включаючи права на нерухомість, земельні ділянки, цінні папери.

7. Прискорення ходу приватизації в Україні:

- забезпечувати відповідність змісту інвестиційної програми реальними можливостями впливу інвестора на політику акціонерного товариства в умовах відсутності у нього контрольного пакету акцій;
- додатково опрацювати питання захисту прав власності іноземного інвестора на пакет акцій, в т.ч. з точки зору визначення моменту переходу прав власності, вдосконалення системи реєстрації прав власності на акції, реєстрації іноземних інвестицій при покупці акцій;
- надання інвесторам, які виступають у ролі генерального інвестора національного, а можливо і пільгового режиму при проведенні приватизації:
- запровадити міжвідомчу систему контролю за виконанням інвестором його інвестиційних зобов'язань;
- вирішити питання приватизації об'єктів разом із земельною ділянкою в контексті Указу Президента України "Про оренду землі".

8. Здійснення додаткових заходів щодо подальшого розвитку в Україні інвестиційної структури, а саме:

- створення спеціалізованого банку сприяння розвитку малого та середнього бізнесу;
- створення під конкретні інвестиційні проекти банківських консорціумів;
- забезпечення необхідної орієнтації промислово-фінансових груп на нагромадження капіталу та його інвестування в реальну економіку (розробка та внесення відповідних змін до Закону України "Про промислово-фінансові групи в Україні");
- розробки схеми розвитку в Україні вільних економічних зон; розгортання мережі інвестиційних фондів і компаній, в тому числі і державних, як необхідного фактору підвищення інвестиційної привабливості економіки України;
- * створення в Україні спільних інвестиційних венчурних фондів і компаній;
- * стимулювання лізингових операцій як гарантованого товарного інвестування, а саме створення мережі лізингових компаній та спеціалізованих лізингових фондів виробничих

потужностей, які проводитимуть свою діяльність у взаємодії з центральними та місцевими органами виконавчої влади, галузевими міністерствами та безпосередньо з підприємствами.

9. Зменшення податкового тиску на введення політики стимулювання іноземних інвесторів, що здійснюють проекти в пріоритетних галузях економіки України. Важливим елементом прискорення залучення іноземних інвестицій в Україну є введення в Україну чітко оформленого організаційного механізму надання пільг іноземним інвесторам. На нинішньому етапі іноземним інвесторам можуть надаватись пільги небюджетного характеру:

- спрощений порядок передачі земельних ділянок інвесторам;
- пільги щодо становлення на внутрішньому ринку України (захист від конкуренції з імпортними аналогічними товарами тощо).

10. Здійснення системи заходів щодо стимулювання інвестиційної діяльності на рівні регіонів та місцевих органів влади.

11. Підтримка стабільності комерційних банків, розробка та запровадження механізмів їх зацікавленості у збільшенні обсягів довгострокового кредитування. Запровадження системи страхування банківських інвестиційних ризиків.

У цілому, в сучасних умовах іноземні інвестиції є важливим фактором зростання і розвитку всього світового господарства, а при збереженні сьогоdnішнього динамізму в процесах прямого зарубіжного інвестування можна зробити позитивний прогноз, що зарубіжні інвестиції і надалі будуть суттєво впливати на трансформацію світової економіки.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Бондарчук І. В. До питання щодо проблем залучення інвестицій в економіку України // Вісник Української Академії державного управління при Президентіві України . - 1999. - № 2. - С. 46-53.
2. Бондарчук І. В. Економічна мотивація іноземного інвестування в Україні // Вісник Української Академії державного управління при Президентіві України . - 1999. - № 3. - С. 85-90.
3. Бондарчук І. В. Державні пріоритети у сфері залучення зарубіжних інвестицій // Зб. наук. пр. УАДУ при Президентіві України / За заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. - К.: Вид-во УАДУ, 1999. - Вип. 2. - В 2 ч. - Ч. 1. - С.3-6.
4. Бондарчук І. В., Черваньов Д. М. Економічна природа та формування механізму корпоративного управління в Україні // Вісник Київського університета імені Тараса Шевченка. - Економіка. - 1998. - Випуск 39. - С. 3-6.

АНОТАЦІЯ

Бондарчук І. В. Формування механізму реалізації інвестиційної політики в Україні. - Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.05. - галузеве управління: управління економікою. - Українська академія державного управління при Президентіві України, Київ, 2000.

У дисертації викладено теоретико-методологічні засади інвестиційної політики. Висвітлено сутність інвестицій та їх види, з'ясовані основні цілі здійснення зарубіжних інвестицій. Обґрунтовано економічні передумови реалізації інвестиційної політики в Україні.

У роботі показано взаємозв'язок ступеня зрілості національної економіки від рівня її інтегрованості у світове господарство. З'ясовано, що лібералізація умов інвестування поряд із змінами в стратегіях транснаціональних компаній сприяє ефективнішому освоєнню економічних ресурсів, що ведуть до сучасних зрушень у сфері прямого зарубіжного інвестування.

У дослідженні означені проблеми функціонування зарубіжних інвестицій в Україні, вказуються основні чиники мотивації іноземного інвестування, внесені пропозиції щодо визначення пріоритетних напрямків залучення зарубіжних інвестицій.

Доказано, що повноцінна інтеграція України у світове товариство неможлива без розширення виробничої діяльності національних компаній за кордоном. Тому, для проникнення українських компаній на зарубіжні ринки, їм в певній мірі може допомогти вивчення досвіду зарубіжних країн у пошуку вільних ніш.

Обґрунтована об'єктивна необхідність застосування правових та економічних важелів щодо регулювання фінансових потоків в економіку України.

Розроблена та обґрунтована концепція державного управління інвестиційною політикою.

Ключові слова: державне управління, інвестиції, інвестиційна політика, інвестиційний клімат, регулювання, механізм.

АННОТАЦИЯ

Бондарчук И. В. Формирование механизма реализации инвестиционной политики в Украине. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук государственного управления по специальности 25.00.05 - отраслевое управление: управление экономикой. - Украинская Академия государственного управления при Президенте Украины, Киев, 2000.

В диссертации изложены теоретико-методологические основы инвестиционной политики. Освещены вопросы сути инвестиций, их виды и формы, выяснены основные цели осуществления зарубежных инвестиций. Обоснованы экономические предпосылки реализации инвестиционной политики в Украине.

В работе показано взаимосвязь степени зрелости национальной экономики от уровня ее интегрированности у мировое хозяйство. Выяснено, что либерализация условий инвестирования наряду с изменениями в стратегиях транснациональных компаний способствует более эффективному освоению экономических ресурсов, которые ведут к современным сдвигам в сфере прямого зарубежного инвестирования.

Очерчены и исследованы проблемы привлечения и функционирования зарубежных инвестиций в Украине. К наиболее важным следует отнести нестабильность законодательства Украины, недостаточные гарантии защиты инвестиций, постоянные изменения условий обложения налогами, отсутствие системы страхования зарубежных инвестиций, отсутствие единого органа, обеспечивающего вхождение зарубежного инвестора в инвестиционное поле Украины, несовершенство системы статистических показателей и отчетности относительно зарубежных инвестиций, невысокий уровень инфраструктуры.

Установлено, что для привлечения в Украину ведущих инвестиционных банков необходимо ускорить процессы формирования предпосылок их активной деятельности в Украине путем динамичного развития фондового рынка, либерализации валютного законодательства и т.д.

Определены основные факторы мотивации зарубежного инвестирования, внесены предложения относительно определения приоритетных направлений привлечения зарубежных инвестиций.

Доказано, что полноценная интеграция Украины у мировое сообщество невозможно без расширения производственной деятельности национальных компаний за рубежом. Поэтому, для проникновения украинских компаний на зарубежные рынки в полной мере необходимо изучать зарубежный опыт в поиске свободных ниш.

В работе исследованы регулятивные функции инвестиционной политики, определены правовые основы регулирования зарубежных инвестиций. Проанализирован перечень направлений регулирования инвестиций: регулирование сфер и объектов инвестирования; налоговое и амортизационное регулирование инвестиционной деятельности; регулирование инвестиционной деятельности путем оказания помощи субъектам у форме дотаций, субсидий, субвенций; регулирование инвестиционной деятельности путем проведения антимонопольной политики.

Ключевые слова: государственное управление, инвестиции, инвестиционная политика, инвестиционный климат регулирование, механизм.

ABSTRACT

Bondarchuk I. V. The formation of mechanism of realization of investment policy in Ukraine. - Manuscript.

The Thesis for Candidate of Science Degree (Public Administration) by Speciality 25.00.05 - Management of Specific Sector of Public Administration; Management of Economy.- Ukrainian Academy of Public Administration, Office of the President of Ukraine, Kyiv, 2000.

In dissertation it is described theory-methodological base of investment policy. And the essence of investment and their aspect, it is pointed out the main goals in realization of foreign investments. It is grounded economical preconditions of realization investment policy in Ukraine.

In this work it is shared interrelation ship between the level of economic maturity and the level of their integrity in world economy. Besides it is said that liberalization of investment condition with strategy changes in transnational companies assists (promotes) more effective assimilation of economic resources that leads to modern changes in sphere of direct foreign investment.

In this researchment (may be investigation?) it is described the problems of function of foreign investments in Ukraine, the main factor of motivation of foreign investment, it is added propositions about decision of priority ways of a traction foreign investments.

It is proved that full value integration of Ukraine in European Union impossible without expansion

of productive activity of national companies abroad. Tins for integrity of national companies on foreign markets, the analysis study of foreign countries experience would be very useful.

It is grounded the objective necessity of using law and economy facilities (means) for regulation of Financial flow (stream) in Ukrainian economy.

It is worked out the conception of governmental administration of investment policy.

The key words: Public Administration, investment. Investment Policy, Investment climate, regulation, mechanism.